

BRON Riječ

broj 63/64
veljača 2022.

glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

maticahrvatska
OGRANAK WIESBADEN DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KULTURGEMEINSCHAFT WIESBADEN

XXXI SABOR

HRVATSKO PROLJEĆE

Vlado Gotovac

Aleksandra Brnetić

MOĆ RAZGOVORA

Iščitavanje prošlog

Lauf! Warte nicht auf mich...

Screib deine Gewschichte

*Kroatische Autoren bei
deuttschsprachigen Verlagen*

KUNST ALS KOMMUNIKATION

Alida Bremer

Luka Ilić

Bojana Meandžija

Ljiljana Tadić

Miljenko Jergović

Tihomir Glowatzky

IVANDAN:

Đurđica Ćilić

Josip Kosor

Angela Ilić

August Cesarec

IN MEMORIAM:

Irena Vrkljan

Naslovnica, Bojana Meandžija: *Lauf! Warte nicht auf mich...* 2021.

VJEROISPOVIJED I DIJASPORA

Publikacija Instituta za njemačku kulturu i povijest
Jugoistočne Europe

Reformacija – a kasnije i protestantizam – u zemlja-ma njemačkog govornog područja ostavila je da-lekosežne i raznolike tragove u zemljama Srednjei Jugoistočne Europe. Osobni i institucionalni odnosi i rezultirajuće prekogranične mreže od doba reformacije do 20. stoljeća usredištu su ovog zbornika.¹ U njemu se raspravlja raznoliki protestantizam Srednje I Jugoistočne Europe, koji uvelike postoji u situaciji dijaspore, i reflektira se na dinamiku suživota u različitim mikro- regijama. Prilozi se fokusiraju na regije i teme koje do sada nisu istražene i imaju za cilj sagledati postojeće studije i teorije, kao i identificirati područja budućih istraživanja. Zbornik radova sadrži uglavnom radove s međunarodnog skupa održanog u Münchenu pod nazivom **Beziehungen und Netzwerke zwischen Deutschland, Ostmittel- und Südosteuropa im Protestantismus vom 16. bis 20. Jahrhundert** koji je organizirao Institut za njemačku kulturu i povijest Jugoistočne Europe u suradnji s Međunarodnom istraživačkom skupinom za obuku Religiozne kulture u Europi 19. i 20. stoljeća/Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts.

Urednica zbornika **Angela Ilić** predstavlja u uvodu povijesni kontekst kao i problematiku povijesnih izbora u regiji, i citira **Martin Schulze Wessel-a**, direktora Međunarodne istraživačke skupine za obuku "Religiozne kulture u Europi 19. i 20. Stoljeća, koji je u pozdravnom obraćanju sudionicima radionice podvukao potrebu jednog *transnacionalnog pristupa povijesti religija*.²

Luka Ilić u svom osvrtu ispituje brojne veze i mreže koje su proizašle iz osobnih kontakata, a ponekad i suprotstavljene teološke i crkveno-političke utjecaje s područja Europe njemačkog govornog područja, koji su oblikovali novoosnovane reformacijske pokrete ili crkvene strukture u Jugoistočnoj Europi u 16. stoljeću. Žarište njegove pažnje usmjereno je prije svega na područjima naseljenim južnim Slavenima.

Norbert Friedrich opisuje napore Kaiserswerther Diakonie, kao i matične kuće koje su nastale kao Službe (Dijakonalni rad) i koje su odigrale važnu ulogu za protestante od samog početka njihove pojave na Jugu Europe. Na to ukazuje i mreža đakonskih matičnih kuća u Jugoistočnoj Europi koje su se osnivale neovisno o Kaiserswerthu, ali po njihovim uzorcima. Friedrich govori i o njihovim odnosima s crkvenim strukturama u Njemačkoj.

Doprinos mađarskog povijesničara **Bele Makkaija** o protestantskim misionarskim zajednicama u Slavoniji i gradu Rijeci posvećen je multietničkom i višejezičnom kontekstu tih mjesta. On pokazuje kako se regija s mađarskog stajališta smatrala I misijskim poljem; u isto vrijeme, međutim, otkriva i kako su mađarski protestanti doživljavali širenje njemačko govornih crkvenih općina/župa i na koji su se način - u slučaju Rijeke čak i u istoj župi - natjecali jedni s drugima i kakvu je dinamiku to uzrokovalo.

Karl-Reinhart Trauner ispituje u svojoj studiji promjenu veza između evangeličke luteranske župe u Mariboru i Njemačke.

¹ Ilić, Angela (ur.): Bekenntnis und Diaspora. Beziehungen und Netzwerke zwischen Deutschland, Mittel- und Südosteuropa im Protestantismus vom 16. bis 20. Jahrhundert. Regensburg 2021. (Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas an der Ludwig-Maximilians-Universität München, Bd. 142) 200 S.

² Angela Ilić, urednica zbornika predstavila je knjigu na skupu „Ivandan“ u organizaciji HKZ/OMH-Wi 24. lipnja 2021. godine.

Martin Illert predstavlja u svom radu povijesni razvoj u Bugarskoj, gdje ispituje razvoj njemačke protestantske zajednice u inozemstvu, posebno u Sofiji. Prije svega, usredotočuje se na promjenu samo-percepcije zajednice koja je nastala s političkom cezurom u 19. stoljeću.

Anna Bischof predstavlja napetost između konfesionalnih i nacionalnih interesa i ispituje motive društva Gustav Adolf u nesigurnom ranom međuratnom razdoblju u multietničkom i raznolikom protestantskom krajoliku Slovačke.

Angela Ilić pruža transnacionalni pregled angažmana društva Gustav Adolf na tlu današnje Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Slovenije te daje impuls za daljnje istraživanje ove dosad zanemarene teme. Odabrani potporni projekti društva predstavljeni su kao primjeri koji ilustriraju širinu aktivnosti i raznolikost podržanih crkvenih općina u regiji.

Karl W. Schwarz portretira pastora Gerharda Maya, kojega je životni put vodio od pastora u donjoštajerskoj dijaspori do biskupa Evangeličke crkve u Austriji, što je također bilo usko povezano s osobnim ideološkim zaokretom od njemačko-etničkog teologa do središnjeg aktera tzv. „austrifikacije“.

Članak **Daniele Simon** bavi se preciziranjem I pozicioniranjem pokušaja Njemačke protestantske crkve u *Nezavisnoj Državi Hrvatskoj* i opisuje dileme s kojima se crkveno vodstvo susretalo kao predstavnik etničke i konfesionalne manjine u ovoj s brojnim konfliktima opterećenoj situaciji. Posebna se pozornost posvećuje pitanju vjerskih obraćenja na protestantizam.